

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 14.2.2007
KOM(2007) 56 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE NING
EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE**

teadusinfo kohta digitaalajastul: juurdepääs, levitamine ja säilitamine

{SEC(2007)181}

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE NING EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE

teadusinfo kohta digitaalajastul: juurdepääs, levitamine ja säilitamine

1. SISSEJUHATUS

Käesolev teatis on seotud kahe poliitikavaldkonnaga – **i2010 digitaalsete raamatukogude algatus** ning **ühenduse teadusuuringute poliitika**. Digitaalsete raamatukogude algatuse eesmärk on edendada teabe kättesaadavust ja kasutatavust digitaalkeskkonnas. Kõnealune algatus järgneb kuue riigipea ja valitsusjuhi 28. aprilli 2005. aasta kirjale, milles paluti komisjonil võtta vajalikke meetmeid, et parandada juurdepääsu Euroopa kultuuri- ja teaduspärandile.¹

Ühenduse teadusuuringute poliitika eesmärk on suurendada teadus- ja arendustegevuse sotsiaalmajanduslikku kasu üldsusele. Käesolev teatis on esimene samm laiemas poliitikaprotsessis, mis käsitleb teaduslike publikatsioonide süsteemi toimimist ning selle mõju teadusuuringute arengule. Käesolev teatis avaldatakse Euroopa teadusuuringutele strateegilisel hetkel, mil käivitub seitsmes raamprogramm (FP7) 2007–2013 ning järgnemas on teatis Euroopa teadusruumi (ERA) arendamise kohta.

Käesoleva teatise eesmärk on juhtida tähelepanu a) teadusinfole² juurdepääsu ja selle levitamist ning b) teadusinfo Euroopa Liidus säilitamise strateegiaid käsitleva poliitikaprotsessi käivitumisele ja selle olulisusele. Selleks antakse käesolevas teatises ülevaade Euroopa tasandil rakendatavatest meetmetest ning osutatakse jätkuva poliitilise arutelu vajalikkusele.

Kõnealused küsimused mõjutavad otseselt Euroopa võimet oma teadmiste abil konkureerida, mis on Lissaboni konkurentsivõime tegevuskava eesmärkide saavutamiseks määrav tegur.

2. TEADUSINFO OLULISUS

Konkurentsivõimelisemaks teadmispõhiseks majanduseks saamiseks peab Euroopa edendama teadmiste loomist teaduse abil, teadmiste levitamist hariduse kaudu ning teadmiste rakendamist innovatsioonis. Kogu teadustöö rajaneb eelneval tööel ning sõltub teadlaste võimalusest teaduspublikatsioonidele ja uurimisandmetele ligi pääseda ning neid jagada. Teadustöö tulemuste kiire ja ulatuslik levitamine aitab kiirendada innovatsiooni ning vältida teadustöö kattumist, kuigi mõningane viivitus seoses teadlastepoolse esmakordse kasutuse või kaubanduslike eesmärkidega on põhjendatav. Teadusinfo avaldamise süsteem on teadusinfo tõendamiseks ja levitamiseks võtmetähtsusega ning mõjutab seega tugevalt teadustöö rahastamise poliitikat ning Euroopa teadusuuringute taset.

---

¹ Käesolevas teatises osutavad mõisted „teaduslik” või „teadus” kõikide akadeemiliste distsipliinide (sealhulgas sotsiaal- ja humanitaarteadused) teadusuuringutele.

² Käesolevas teatises hõlmab mõiste „teadusinfo” nii publikatsioone kui ka uurimisandmeid.

Üks kolmandik Euroopa teadustööst on rahastatud riigiasutuste poolt³ ning seetõttu on teadusinfo süsteemi optimeerimine selgelt nende huvides. Euroopa Ühenduse panus on kõrge: ajavahemikul 2007–2013 investeerib ühendus seitsmendasse raamprogrammi ligikaudu 50 miljardit eurot.

3. JUURDEPÄÄS TEADUSINFOLE JA SELLE LEVITAMINE DIGITAALAJASTUL

3.1. Muutuv süsteem: uued turud, teenused ja osalejad

Tänapäeva teaduse peamine tunnus on digitaalse infosisu suurenev kasutus teadusuuringutes ja teadmiste levitamises. Internet võimaldab kohest juurdepääsu teadusinfole ja selle kiiret levitamist ning uued teabe- ja sidevahendid pakuvad uuenduslikke viise lisandväärtuse loomiseks. Tekkinud on uued võimalused katsete ja vaatluste teel kogutud andmehulkade kasutamiseks teadusprotsessis ning andmekogudes säilitatavatest andmetest tähenduse tuletamiseks teiste teadusinfo ressursside abil. See toob kaasa algandmetest publikatsioonideni ulatuva teadusinfo ruumi järjepidevuse, mis hõlmab eri kogukondi ja riike. Teadusinfosüsteemis on keskne roll tavapärastel teadusajakirjadel. Ajakirjad on uurimistulemuste levitamise vahendiks ning nad mõjutavad teadlaste karjääri märkimisväärselt. Artiklite valiku aluseks olev vastastikune ekspordihinnang on peamine kvaliteedikontrollimehhanism.

Tehnoloogia areng pakub Euroopa teadusajakirjade kirjastajatele suuri võimalusi. Viimastel aastatel on kirjastajad ja muud osalejad investeerinud märkimisväärselt infotehnoloogiasse seoses toodete Internetis pakkumisega, infosisu retrodigiteerimisega ning lisandväärtust andvate teenustega. Ligikaudu 90% kõikidest teadusajakirjadest on nüüd Internetis kättesaadavad, paljudel juhtudel tellimise teel.

Maailmas on umbes 2000 teadusajakirjade kirjastust, kes aastas avaldavad ligikaudu 1,4 miljonit artiklit. Umbes 780 neist asub ELis ja nad publitseerivad 49% väljaannete koguarvust. Nende otseses alluvuses töötab ELis umbes 36 000 inimest ning neil on tugev positsioon maailmaturul.

Oluline hiljutine suundumus on olnud avatud juurdepääsu liikumise areng, mille aluseks on seisukoht, et Interneti-ajastul peaks juurdepääs väljaannetele ja andmetele paranema. Liikumise eesmärk on tagada teadusväljaannetele vahetu ja vaba juurdepääs Interneti teel. Kõnealuse liikumise oluliseks verstapostiks on 2003. aasta Berliini deklaratsioon, mis käsitleb avatud juurdepääsu teadmistele loodus- ja humanitaarteaduste vallas.

Berliini deklaratsiooni kohaselt eeldab avatud juurdepääsuga väljaanne seda, et autorid võimaldavad vaba juurdepääsu oma teaduspanusele ning selle kasutamist, tingimusel, et autorile viidatakse nõuetekohaselt. Lisaks peaks töö täisversioon ja täiendavad materjalid olema sisestatud vähemalt ühte Interneti andmekogusse. Deklaratsiooni on allkirjastanud 196 teadusasutust ning see on allakirjutamiseks veel avatud.

Avatud juurdepääsu liikumise tulemusena on kirjastajad katsetanud „autor maksab” ärimudelit, mis võimaldab lugejatele vaba juurdepääsu Interneti teel. Kõnealune ärimudel jätab avaldamiskulud lugeja asemel autori, s.t autori asutuse või rahastamisorgani kanda. Samuti suureneb nn hübriidajakirjade arv, mis pakuvad nii „lugeja maksab” kui ka „autor

---

³ Kõnealust avaldust ja käesolevas dokumendis kasutatud arvandmeid toetavad viited ning põhimõisted võib leida käesolevale teatisele lisatud komisjoni töödokumendist.

maksab” lahendusi. Teine praegu katsetatav mudel eeldab piisava arvu konkreetse valdkonna ajakirjade olemasolu, mis rahastamisasutuste konsortsiumi toetusel liiguvad avatud juurdepääsu suunas. Üheks näiteks on osakeste füüsika valdkonna ajakirjadele avatud juurdepääsu võimaldav sponsorkonsortsium, mida juhatab CERN (Euroopa Tuumauuringute Organisatsioon). Hetkel moodustavad avatud juurdepääsuga ajakirjad väljaannete koguarvust umbes 10%.

Uus algatus on retsenseeritud või retsenseerimata ajakirjaartiklite sisestamine vaba juurdepääsuga andmekogudesse, mis on koostatud asutuste või teadusharude kaupa. Mõningatel juhtudel sisestatakse ajakiri pärast embargoperioodi, mille jooksul saavad kirjastused oma investeeringute eest kasumit (nt Cairn Prantsusmaal/Belgias). Embargoperioodi pikkus võib valdkonniti erineda.

Mõned teadusuuringuid rahastavad asutused töötavad aktiivselt välja poliitikat selliste ajakirjaartiklite soovituslikuks või kohustuslikuks avaldamiseks avatud andmekogudes, mis on nende rahastatava teadustöö tulemus. Heaks näiteks on Wellcome Trust ja National Institutes of Health. USA Senat võttis hiljuti vastu seaduse eelnõu, milles sätestatakse üldsuse juurdepääsu poliitika arendamine föderaalasutuste poolt.

Kirjeldatud suundumused on vallandanud teadusajakirjade artiklitele keskenduva debati teadusinfosüsteemi üle. Järgnevalt esitatakse sidusrühmade põhiargumentide kokkuvõte.

Teadlaste, teadusasutuste, rahastamisasutuste ja raamatukogude põhiargumendid

- *Avatud juurdepääs võib suurendada teadusuuringute mõju ja innovatsiooni tänu paranenud juurdepääsule teadustöö tulemustele ning nende kiirele levitamisele.*
- *Internet peaks teaduslike väljaannete maksumust alandama, kuid ajakirjade hinnad on tõusnud. See mõjutab juurdepääsu teadusinfole.*
- *Uurimistöö, vastastikuse eksperdihinnangu (arvustajate palgad) ja ajakirjade (nt raamatukogude eelarved) eest tasutakse riiklikest vahenditest. On loomulik, et avaliku sektori osalejad nõuavad oma investeeringu eest rohkem kasu.*

Kirjastuste põhiargumendid

- *Juurdepääsuprobleem puudub. Juurdepääs teadusinfole on parem kui kunagi varem.*
- *Ajakirjade kirjastamine on soetud kuludega. Kirjastajad lisavad teadusuuringutele oluliselt väärtust, tagades tõhusaimal viisil ajakirjaartiklite kvaliteedi.*
- *Kirjastamisturul on konkurents suur ning see ei vaja riiklikku sekkumist. Lähimõtlematu sekkumine võib tuua kaasa praeguse süsteemi „seesmise plahvatuse”, pakkumata samas selget ja elujõulist alternatiivi.*

3.2. Küsimused ja väljakutsed

Korralduslikud küsimused

Tavapäraselt kasutatava kirjastamise ärimudeli vahetamine võib tuua kaasa ettenägematuid korralduslikke tagajärgi. Näiteks „autor maksab” mudeli osas kanduvad teadustöö tulemustele juurdepääsu kulud riigiasutuse ühelt üksuselt (raamatukogu) teisele (nt ülikooli osakonnad). See võib põhjustada üleminekukulusid või teadusinfole juurdepääsu ajutist katkemist.

Täiendavaid küsimusi tekitab selliste andmekogude suurenev arv, mis ei sisalda üksnes vastastikuse eksperdi hinnangu saanud artikleid, vaid ka tödodokumente, doktoritöid, uurimisandmeid jms.

Näide sellisest integreeritud lähenemisviisist on Madalmaade DARE programm. Selle eesmärk on võrgupõhise ja vaba juurdepääsu võimaldamine kõikide ülikoolide teadustöödele. Põhiline infrastruktuur sisaldab praegu üle 100 000 teadusaruande ja teadusartikli ning hilisemas etapis hõlmab katse- ja vaatlusandmeid ja muid digitaalobjekte, näiteks video- ja audiofaile.

Digitaalsed andmekogud pakuvad uusi ja integreeritud teabeallikaid ning on aina enam uuringuid toetavaks strateegiliseks infrastruktuuriks. Nad nõuavad märkimisväärsed korralduslikke jõupingutusi seoses järgmiste küsimustega. Kes vastutab materjali sisestamise eest? Kuidas tagada andmekogude ja nende sisu (versioonide haldamine) kvaliteet? Kuidas siduda Euroopa andmekogusid, et saavutada teabe piisavus?

Õiguslikud küsimused

Ajakirjades teadusartikleid avaldades annavad autorid õigused tavaliselt üle kirjastajatele. Kirjastajad tagavad omakorda kõnealuste artiklite levitamise, eesmärgiga saada oma investeeringult kasu. Teadlased, rahastamisasutused ja raamatukogud on avaldanud arvamust, et praegusel lepingupraktikal võib olla negatiivne mõju juurdepääsule ja levitamisele ning selle üle tuleks arutleda. Siinkohal ei ole eesmärk ühenduse eeskirjade kehtestamine autoriõigust käsitleva lepinguõiguse vallas – valdkond, mis ei ole ühenduse tasandil ühtlustatud – vaid mõtiskleda, millisel viisil kasutavad autorid oma õiguseid digitaalkeskkonnas.

Uurimisandmete puhul on intellektuaalomandi õiguse küsimus erinev. Intellektuaalomandi õigus ei kaitse uurimisandmeid, kuid direktiiviga 96/9/EÜ andmebaaside õiguskaitse kohta⁴ kaitstakse uurimisandmete korraldamise pingutusi. Sellega seondult on tõstatatud küsimusi seoses mittealgupäraste andmebaaside kaitse *sui generis* õiguse mõjuga teaduslikele uurimisandmetele juurdepääsule.⁵

Juhul kui sellega seoses töödeldakse või levitatakse isikuandmeid, tuleb kõnealustele andmetele juurdepääsul ja nende kasutamisel järgida ELi direktiivides 95/46/EÜ ja 2002/58/EÜ⁶ sätestatud isikuandmete kaitse eeskirju.

Tehnilised küsimused

Tehnoloogia areng võib oluliselt kaasa aidata teadusinfole juurdepääsule ja selle kasutamisele. Näiteks võivad paremad otsinguvõimalused aidata teadlastel leida teavet ja teha edusamme uutes valdkondades ning koostöövahendid aidata tõhustada teadlaste infovahetust.

Digitaalsete andmekogude seostamiseks ja nendes otsingu võimaldamiseks tuleks süsteemselt käsitleda ka koostalitusvõime küsimusi. Seejuures on avatud standardite kasutamine olulise tähtsusega.

---

⁴ EÜT L 77, 27.3.1996, lk 20.

⁵ Vt siseturu ja teenuste peadirektoraadi koostatud direktiivi 2005. aasta hindamisaruanne http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/databases/evaluation_report_en.pdf.

⁶ EÜT L 281, 23.11.1995, lk 31 ja L 201, 31.7.2002, lk 37.

Finantsküsimumed

Viimase kahekümne aasta jooksul on ajakirjade tellimishinnad tõusnud inflatsioonitasemest keskmiselt kõrgemale – ühe uuringu kohaselt aastas 4,5% inflatsioonimäärast kõrgemale –, kuid sõltuvalt valdkonnast ja ajakirjast on siin märkimisväärsed erinevusi. See on avaldanud finantssurvet riiklikult rahastatavatele raamatukogudele, kes on ajakirjade peamised kliendid, ning on teatavatel juhtudel toonud kaasa tellimise tühistamise. Probleem on eriti terav kehvemini varustatud asutustes ja madalama sissetulekuga riikides. Kirjastajad väidavad, et hinnatõus tuleneb esitatud artiklite arvu kasvust ja ajakirjade suurenenud mahust ning need on seotud kõrgema kasutusmääraga.

Samas on teadusuuringute eelarvete kasv ületanud teadustöö tulemuste levitamise rahastamise (mis moodustab täna alla 1% Euroopa uurimis- ja arendustegevuse kogukulutustest) ja sealhulgas ka raamatukogude olemasolevad vahendid. Kirjastajad on vastanud „suurte tehingute” (mitme ajakirja tellimine soodushinnaga) pakkumisega raamatukogudele ja raamatukogude konsortsiumidele. Need on toonud kasu teadusasutustele üle Euroopa, kuid tekitanud ka uue probleemi – raamatukogude eelarved muutuvad mitmeaastaste ja suhteliselt jäikade lepingute tõttu paindumatuks.

Täiendav finantsküsimumus on seotud digitaaltoodete käibemaksuga. Euroopas kohaldatakse digitaalsete ajakirjade suhtes ühtset käibemaksumäära, trükiajakirjade suhtes aga vähendatud määra. Seega on sõltuvalt meediumist sama sisu taga erinev käibemaksumäär. Lisaks sellele ei ole erandite, riigiasutuste ja toetuste suhtes kehtivate eeskirjade kohaselt riiklikel uurimisinstituutidel ja raamatukogudel käibemaksu mahaarvamise õigust. Olukorra parandamiseks tagastavad mõned liikmesriigid raamatukogudele käibemaksu digitaalsete ajakirjade tellimise eest.

4. SÄILITAMINE DIGITAALAJASTUL

4.1. Probleemi olemus

Digitaalsete materjalide pikaajaline säilitamine on keskne probleem infoühiskonnale, mida iseloomustab eksponentsiaalselt kasvav ja üha hoogustuv teabe pakkumine. Digitaalinfo on riist- ja tarkvara kiire muutumise ning salvestusseadmete piiratud eluea tõttu ebastabiilne. Teabe säilitamine on vajalik, et see oleks tulevikus loetav ja kasutatav. Teatistes „i2010: digitaalsed raamatukogud” tõstatati kõnealune väljakutse seoses Euroopa digitaalse kultuuripärandiga.

Säilitamise küsimus on väljaannete ja uurimisandmetega seoses oluline. Uurimisandmete säilitamine on katsete jälgitavuse ja korratavuse tagamiseks vajalik. Lisaks tuginevad uuringud tihti juba läbiviidud vaatlustel, näiteks kliimamuutuste uuringute puhul. Mõnikord omandavad varem kogutud andmed aktuaalse tähenduse.

See oli nõnda siberi katku puhkemisel USAs ja Euroopas. British Library (Briti Raamatukogu) – üks vähestest paikadest maailmas, mis sisaldab siberi katku uurimisteabe põhjalikku ja ajaloolist kogu –, sai arvukaid päringuid. Siberi katku kohta ei olnud uusi uuringuid läbi viidud pea nelikümmend aastat.⁷

---

⁷ Pideva juurdepääsu Euroopa töörihm, „Pidev juurdepääs teadusandmetele”.

Hetkel puuduvad Euroopa Liidus selged strateegiad digitaalse teadusinfo pikaajaliseks säilitamiseks ja kasutamiseks. Olemasolevad riiklikud ja Euroopa algatused tuleks süsteemselt seostada. Säilitamine on ka märkimisväärse turupotentsiaaliga valdkond (nt salvestamisteenused), kus Euroopa ei saa endale mahajäämist lubada.

4.2. Küsimused ja väljakutsed

Korralduslikud küsimused

Säilitamise küsimus tõstatab omakorda korralduslikke küsimusi. Kes vastutab uurimisandmete ning vajaliku riist- ja tarkvara säilitamise eest? Millised on teadusasutuste ja raamatukogude ülesanded? Milliste kriteeriumide kohaselt tuleks valida säilitatav materjal? Lisaks nõuab edukas avaliku säilitamise strateegia avaliku ja erasektori partnerite vahelist head koostööd.

Säilitamise valdkonnas on avaliku ja erasektori partnerluse näiteks Madalmaade Rahvusraamatukogu lepingud kirjastustega Reed Elsevier, Springer ja Bio-Med Central.

Õiguslikud küsimused

Digitaalse teadusinfo säilitamise keskne küsimus on seaduspärane säilitamine ehk sisuloojate kohustus anda teaduslikust materjalist üks või enam koopiat volitatud deponeerimisasutusele. Liikmesriigid on erineva kiirusega asunud laiendama säilitamiskorda digitaalinfole, hõlmates selle alla eri liiki teavet. Siiski võib üleminek digitaalkeskkonnale põhjustada lünki intellektuaalses teabes. Ühendkuningriigi parlamendi alamkoja teadus- ja tehnoloogiakomisjoni 2004. aasta aruandes juhiti tähelepanu 60-protsendilisele puudujäägile seoses elektrooniliste väljaannete säilitamisega, mille põhjustas seaduspärase säilitamise rakendamisega viivitamine.⁸ Säilitamisprotsessi tõhususe maksimeerimiseks tuleks teadusinfo edastada volitatud deponeerimisasutustele kopeerimisvastase tehnilise kaitseta.

Tehnilised küsimused

Tehnoloogia areng aitab teavet kättesaadavaks ja kasutatavaks teha. Eesmärk on säilitamiskulude vähendamine ning lahenduste pakkumine sellistele väljakutsetele nagu suure mahuga dünaamiliste andmete salvestamine. Toetava tehnilise infrastruktuuri ajakohastamine suurendaks teadusasutuste võimet teavet salvestada.

Finantsküsimused

Avatud andmekogude loomisel tuleb võtta arvesse pikaajalise ja jätkusuutliku säilitamise kulusid, kuid neid on tihti raske hinnata. Määravad tegurid on seejuures salvestatava teabe liik ja maht, vajalike migreerimiste arv ja kavandatav kasutusala.

5. MEETMED EUROOPA TASANDIL

5.1. Komisjoni seisukoht

Teadusinfo suurema kättesaadavuse ja levikuni viivad algatused on vajalikud, eriti seoses riiklikult rahastatavate ajakirjaartiklite ja uurimisandmetega. Komisjon jälgib ja kaalub avatud juurdepääsuga avaldamise katsetamist seoses ajakirjaartiklitega.

---

⁸ Alamkoja teadus- ja tehnoloogiakomisjoni aruanne „Teaduslikud väljaanded – kõigile vabalt kättesaadavad?” – HC 399-1, 2004. aasta juuli, lk 93.

Kooskõlas riiklikult rahastatavatele uurimisandmetele juurdepääsu käsitleva OECD ministrite deklaratsiooniga⁹ peaksid täies mahus riiklikult rahastatavad uurimisandmed olema põhimõtteliselt kõigile kättesaadavad.

Lisaks juhib komisjon tähelepanu just selgete strateegiate vajadusele seoses teadusinfo digitaalse säilitamisega.

Komisjon väärtustab kõigi sidusrühmade otsustavat rolli teadusinfosüsteemis, seetõttu peaksid sidusrühmad olema kaasatud igasse siirdeprotsessi, mis hõlmab teadusinfole juurdepääsu, selle levitamist ja säilitamist.

5.2. Mis on seni saavutatud?

Liikmesriigid ja komisjon on **projektide rahastamise ja sidusrühmadega avaliku arutelu algatamise** kaudu asunud uurima teadusinfole juurdepääsu, selle levitamise ja säilitamisega seotud küsimusi.

Kuuenda raamprogrammi (FP6) raames kaasrahastatud asjakohaste projektide näited on CASPAR, DRIVER ja SEADATANET.

CASPAR otsib lahendusi, kuidas hallata edasist juurdepääsu teadusinfole ja seda säilitada. DRIVER keskendub teadusinfo andmekogude seostamise viisidele. SEADATANETi eesmärk on arendada välja üle-euroopaline merendusandmete haldamise infrastruktuur, mis integreeriks riiklikud merendusandmete kogud.

Komisjon on alustanud ka tööd nõuanderühmadega ning arvamuste kogumist sidusrühmadelt, nende näideteks on digitaalsete raamatukogude kõrgetasemeline töörühm ja Euroopa teadusuuringute nõuandekomitee (EURAB).

Samuti rahastas komisjon „Euroopa teaduslike publikatsioonide turgude majandusliku ja tehnilise arengu uuringut”,¹⁰ mis oli 2006. aastal avaliku arutelu teemaks. Vastukaja nendele algatustele ning korrapärane teabevahetus sidusrühmadega on andnud komisjonile väärtuslikke lähteandmeid.

Poliitilisel tasandil käsitletakse digitaalse säilitamise küsimust 24. augustil 2006 vastu võetud komisjoni soovitusel *kultuurimaterjali digiteerimise, sellele sidusjuurdepääsu tagamise ja selle digitaalse säilitamise kohta*.¹¹

5.3. Euroopa Ühenduse edasised meetmed

A. Juurdepääs ühenduse rahastatud uurimistulemustele

FP7 raames võtab komisjon meetmeid parema juurdepääsu tagamiseks publikatsioonidele, mis on komisjoni rahastatava teadustöö tulemuseks. Ühenduse rahalist toetust võib anda ka avaldamisega, sealhulgas avatud juurdepääsuga avaldamisega seotud projektikulude jaoks. Komisjon julgustab teadusringkondi seda võimalust kasutama.

Komisjon kavatseb anda eriprogrammide (nt Euroopa Teadusnõukogu juhitud programmid) raames ka välja erisuunised, mis käsitleksid artiklite avaldamist embargoperioodi järgselt avatud andmekogudes. Suunised kavatsetakse koostada sektorite kaupa, võttes arvesse erinevate akadeemiliste ja teaduslike distsipliinide eripära.

⁹ Vastu võetud 30. jaanuaril 2004 Pariisis. OECD soovitus kõnealuse küsimuse kohta on ettevalmistusel.

¹⁰ http://ec.europa.eu/research/science-society/pdf/scientific-publication-study_en.pdf.

¹¹ ELT L 236, 31.8.2006, lk 28.

B. Teadusuuringute infrastruktuuride (iseäranis andmekogude) ja projektide kaasrahastamine

FP7 raames tõhustab komisjon oma tegevust seoses infrastruktuuridega, mis on teadusinfole juurdepääsuks olulised, eelkõige digitaalseid andmekogusid Euroopa tasandil seostades. Sellel eesmärgil eraldatakse ajavahemikuks 2007–2008 ligikaudu 50 miljonit eurot (sellest umbes 20 miljonit on eraldatud 2007. aastaks).

Lisaks on kõnealusel perioodil digitaalse säilitamise uuringuteks (eelkõige digitaalse säilitamise kompetentsikeskuste võrgustikuks) ning infosisu kasutamiseks ette nähtud koostöövahenditeks eraldatud ligikaudu 25 miljonit eurot (sellest umbes 15 miljonit 2007. aastaks).

Programmi *eContentplus* (2005–2008) raames on 10 miljonit eurot ette nähtud teaduslikule infosisule juurdepääsu ja selle kasutatavuse parandamiseks, eelkõige koostalitlusvõime ja mitmekeelse juurdepääsuga seonduvate küsimuste käsitlemiseks.

C. Panus poliitikat käsitlevasse edasisse arutellu

Arutelule ja poliitikaprotsessile aluse loomiseks algatab komisjon 2007. aastal digitaalse säilitamise majanduslike aspektide uuringu. Lisaks toetab komisjon läbi programmi „Teadus ühiskonnas” teaduslike publikatsioonide süsteemi uuringuid Euroopa teadusruumi raames ning ülemaailmseid uuringuid avaldamise ärimudelite, levitamise strateegiate ning kõrgetasemeliste teadusuuringute, teadustöö terviklikkuse ja teaduslike publikatsioonide süsteemi vaheliste seoste kohta.

Käibemaksualaseid õigusakte läbi vaadates uurib komisjon kriitiliselt teaduslike publikatsioonidega seotud küsimusi, näiteks riigiasutuste piiranguid ja sektoreid, kellele käibemaksu ei tagastata.

D. Poliitika kooskõlastamine ja arutelu sidusrühmadega

Euroopa Parlamendi ja nõukogu arutelud aitavad Euroopa tasandil jõuda juurdepääsu ja levitamise küsimustes ühisele arusaamale. Sellega seoses kutsutakse liikmesriike üles uurima võimalikke ühiseid strateegiaid ja arutama käesolevas teatises välja toodud olulisi küsimusi ja väljakutseid – nii korralduslikke, õiguslikke, tehnilisi kui ka finantsalaseid. Arutelu kujundamisel võivad kaasa aidata sellised vahendid nagu ERA-NET ja foorumid CREST ja ESFRI.

Arvestades kõnealuse küsimuse üleilmset ulatust, jätkab komisjon sidusrühmadega nõupidamisi asjakohastes eksperdi- ja nõuanderühmades, näiteks EIROforum, ESF, EURAB ja digitaalsete raamatukogude kõrgetasemeline töörühm. Komisjon korraldab 2007. aastal kõrgetasemelise konverentsi, mis käsitleb teaduslikku kirjastamist Euroopa teadusruumis.

Komisjon julgustab ülikoole, teadusasutusi, rahastamisasutusi ja teaduskirjastusi vahetama heade tavade alast teavet teadusinfo uute juurdepääsu- ja levitamisviiside kohta.

Ülevaade meetmetest

A. JUURDEPÄÄS ÜHENDUSE RAHASTATUD UURIMISTULEMUSTELE

- Avaldamiskulud, sealhulgas avatud juurdepääsuga avaldamisega seonduvad, on ühenduse rahastatud teadusprojektides määratletud kui abikõlblikud.

- Eriprogrammide raames erisuuniste väljaandmine avatud andmekogudes artiklite avaldamise kohta.

B. KAASRAHASTAMINE ÜHENDUSE PROGRAMMIDE KAUDU

- Ajavahemikul 2007–2008 ligikaudu 50 miljonit eurot infrastruktuuridega seonduvale tööle, eelkõige digitaalsetele andmekogudele.
- Ajavahemikul 2007–2008 ligikaudu 25 miljonit eurot digitaalsele säilitamisele ja koostöövahenditele.
- Ligikaudu 10 miljonit eurot teadusinfole juurdepääsule ja selle kasutamisele *eContentplus* programmi kaudu.

C. PANUS POLIITIKAT KÄSITLEVASSE EDASISSE ARUTELLU

- Digitaalse säilitamise majanduslike aspektide uuring.
- Avaldamise ärimudeleid ja teaduslike publikatsioonide süsteemi käsitlevate uuringute rahastamine.

D. POLIITIKA KOOSKÕLASTAMINE JA ARUTELU SIDUSRÜHMADEGA

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu arutelud; täiendavad nõupidamised sidusrühmadega.
- Heade tavade vahetus seoses teadusinfo uute juurdepääsu- ning levitamise- ja säilitamisviisidega.

6. KOKKUVÕTE

Teadusinfole juurdepääs, selle levitamine ja säilitamine on digitaalajastu peamised väljakutsed. Edu kõigis nimetatud valdkondades on Euroopa infoühiskonnale ja teaduspoliitikale otsustava tähtsusega. Nende valdkondade eri sidusrühmad on eriarvamusel küsimuses, kuidas juurdepääsu, levitamist ja säilitamist edendada.

Trükimaailmast digimaailma üleminekuga seoses panustab komisjon sidusrühmade ja poliitikakujundajate vahelisse arutellu, julgustades katsetamist uute mudelitega, mis võivad parandada juurdepääsu teadusinfole ja selle levitamist ning toetades olemasolevate säilitamise valla algatuste seostamist Euroopa tasandil.

Komisjon kutsub Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles arutama olulisi küsimusi käesolevast teatisest lähtudes.